

SMÅLAND

Studiecirkeln

I en studiecirkel bestämmer deltagare och cirkelledare tillsammans studiernas inriktning. Det är bra att redan i början diskutera hur ni tycker att arbetet bör gå till, hur ofta ni vill träffas och vilket arbetstempo ni önskar hålla.

Första sammankomsten presenterar ni er förstås för varandra i cirkeln, antecknar varandras namn, adresser och telefonnummer. Berätta varför ni har valt just denna cirkel och vad ni väntar er av studierna.

I en studiecirkel som fungerar bra är alla aktiva i arbetet. Ta gärna upp och diskutera hur ni kan arbeta tillsammans så att alla kommer till tals. Kan ni läsa mellan sammankomsterna eller utföra något annat arbete då? Ni kan t.ex. dela upp mellan er att ta reda på faktauppgifter som inte finns med i boken.

Bläddra igenom studiematerialet tillsammans. Läs innehållsförteckningen och försök att få en uppfattning om innehållet. Bestäm vilka avsnitt som förtjänar en grundlig behandling och välj ut diskussionsfrågor som intresserar er! Nöj er inte med studiehandledningens förslag till diskussionsfrågor, utan formulera egna frågor som kanske passar bättre till den inriktning ni vill ge studierna.

Tilläggsmaterial

Boken Småland ger en översiktlig bild av landskapet. Cirkel som vill studera Småland mer ingående ur olika synvinklar kan ha stor nytta av att skaffa kompletterande litteratur. Se litteraturlistan s. 186. Det går att beställa böcker vid alla kommunala bibliotek.

Vill ni läsa skönlitteratur med anknytning till Småland? Skönlitteraturen kan ibland säga mer än en faktatext om hur det verkligen är att bo och leva i en särskild del av landet. I kapitlen "Fabulering, engagemang, naturkänsla och livsgåtor", "Den ståndaktige som inte kunde tuktas" och "Astrid Lindgrens engagemang för människorna" finner ni åtskilliga tips om författare och boktitlar. Be också biblioteket om fler tips. Kanske kan ni turas om att göra korta inledningar om det ni läst.

Kartor över Småland kan berika studiearbetet mycket, både detaljerade kartor och översiktskartor. Utnyttja dem som finns i boken och skaffa åtminstone en gemensam karta i större skala till cirkeln. Många Ortsnamn nämns i texten och det kan vara spännande att följa ett beskrivet skeende på kartan. En detaljerad karta har ni också stor nytta av om ni planerar en resa som avslutning på studiearbetet.

Det är intressant att följa lokalpressen: se s. 7 i boken. Via det som skrivs i tidningarna kommer ni i närkontakt med vad som händer i landskapet även om cirkeln pågår i en helt annan landsända. Enklarest gör man det förstås via Internet. En annan möjlighet är att korttidsprenumerera på en tidning, t.ex. medan cirkeln pågår och dela på kostnaderna. Lokaltidningar på webben kan ni t.ex. läsa på adresserna www.barometern.se, www.ostrasmaland.se, www.smp.se, www.vimmerbytidning.com.

Ta gärna del av kommunernas information och turistinformation, som ofta är välgjord och sakligt intressant. Om några i cirkeln har tillgång till Internet kan ni dela på att göra de sökningar mellan sammankomsterna som ger er de tilläggsinformationer ni vill ha. Exempelvis kan ni den vägen få fram fakta om näringslivet i Smålandslänen och mängder av turistinformation. Här är några hemsidor att börja söka på:

<http://www.visit-smaland.com> – Smålands Turistråd. Här finns adresser till alla turistbyråer i Småland, information om Småland, möjlighet att beställa broschyrer och åtskilliga länkar till andra intressanta hemsidor om Smålandslänen Jönköpings län (där turistorganisationen heter Smålands Turism, tel. 036-35 12 70) och Kronobergs län (där turistorganisationen heter Turism i Kronoberg, tel. 0470-74 25 70).

<http://www.kalmar.regionforbund.se/turism> – en hemsida som presenterar sevärdheter, evenemang, boende m.m. i Östra Småland. Här finns också adresser till turistbyråer i Kalmar län (tel. 0480-44 83 30).

<http://www.hoglandets-turism.se> – presenterar allt som finns att se och göra i kommunerna på småländska höglandet.

<http://www.f.lst.se> – länsstyrelsen i Jönköpings län.
<http://www.h.lst.se> – länsstyrelsen i Kalmar län.
<http://www.g.lst.se> – länsstyrelsen i Kronobergs län.
www.komunnamnet.se – ger värdefull information om de kommuner som ni är särskilt intresserade av.

En resa i Småland

Tänker ni avsluta studierna med att resa runt i Småland, så har ni god hjälp av kapitlet ”Småland runt” när ni planerar resan. Vad behöver ni förbereda? Vad vill ni se, vilka miljöer har ni blivit särskilt intresserade av?

Behöver ni skaffa informationsmaterial? Hur ska ni åka dit? Måste ni kontakta folk i förväg för att kunna göra bra studiebesök? Vad kostar alltsammans? Vem tar reda på vad?

När ni slutar

I slutet av er studiecirkel är det värt att diskutera hur arbetet har fungerat. Motsvarade cirkeln era förväntningar? Skulle ni vilja lägga upp en annan cirkel annorlunda? Vad anser ni om boken? Skriv gärna till ”Redaktören för landskapsstudier, Bilda Förlag, Box 42 053, 126 13 Stockholm” och berätta om cirkelarbetet och hur ni tycker att boken kan förbättras!

Vill ni fortsätta studierna med en annan landskapsbok eller skulle ni vilja pröva på något nytt ämne?

Frågor att samtala om

Natur i kontrasternas landskap

- Läs om vad som kännetecknar mossarna. Varför uppstår de? Hur upplever ni själva de stora mossarna som naturmiljöer? Är de viktiga att skydda?
- Vad är det som gör Taberg så intressant ur natursynpunkt?
- Har ni besökt urskogsmiljöer liknande den i Norra Kvill? Vad upplever man som mest särpräglad i detta slag av natur? Försök beskriva för varandra vad ni får ut av att vistas i skogen.
- Författaren ger en lockande bild av Misterhults skärgård. Vad är det som främst skapar skärgårdarnas förtjänster som naturmiljöer? Lockas ni

själva mest av skärgården eller någon annan av de miljöer som författaren presenterar (se även kapitlet Småland runt)?

- Finner ni, efter att ha läst kapitlet, det mer befogat att tala om Småland som ett ”kontrasternas landskap” än när det gäller andra svenska landskap?

Blomsterkungen från Råshult

- Vad i Linnés barndom och uppväxtförhållanden tror ni starkast bidrog till att forma den vuxne mannens intressen?
- Hur vill ni sammanfatta Linnés viktigaste insatser som vetenskapsman? Vilka andra stora vetenskapsmän och kulturpersonligheter verkade i vårt land under samma århundrade som Linné?
- Linné kände varmt för sin hembygd. Känner ni något särskilt för den bygd där ni växte upp? Försök att beskriva vad som var speciellt med den för varandra? Sök gärna via biblioteket litterära exempel på hembygdsskildringar. Vad är det som gör att hembygdsföreningar lockar många människor?
- Om ni vill veta mer om Linnés resor genom Småland 1741 och 1749 och hans resor i andra landskap, läs då Ove Torgnys bok ”I Linnés spår genom Sverige”.

De små landen

- Finner ni något som särskiljer Smålands äldsta historia från den i andra delar av landet? Vad i så fall?
- Vad betydde det för människornas livsföring när jordbruket infördes under stenålderns yngsta del och bronsålderns början? Hur påverkades landskapet?
- Diskutera hur kristendomens införande kan ha påverkat livsmönster, mötesplatser och Smålands regionala indelning.
- Läs om hur Småland koloniserades och indelades administrativt under 1500- och 1600-talen. Vilka likheter och skillnader finner ni jämfört med ett eget landskap?
- Inom vilka små land ligger nuvarande städer?
- Ta gärna reda på mer om vad som utlöste Dackefejden. Hur ser ni på Nils Dackes insats?

- Hur försökte bönderna komplettera och öka avkastningen från jordbruket när befolkningen växte?
- Vilka blev torpare och hur gestaltade sig livet för dem?
- Hur vill ni förklara att röda stugor och stenmurar blivit symboler för Smålands landsbygd?
- Vilka näringar blev viktigast när Småland industrialiserades? Varför just dessa?
- Vad kan järnhanteringen ha betytt för det småländska näringslivet från förhistorisk tid till 1800-talets mitt? Finns det orter som fortfarande påminner om järnhanterings betydelse?
- Hur tror ni att det var att vara bruksarbetare och bo i en bruksort? Vilka var de största för- och nackdelarna?
- Försök sammanfatta den småländska industrins kännetecken, historiskt och idag, och ge en motsvarande karaktäristik av industrin i ert eget landskap. Vilka likheter och skillnader ser ni?
- Känner ni till fler exempel på orter/trakter som är lika präglade som Gnosjö av en viss näringsgren? Vilka förutsättningar tror ni behövs för att en Gnosjöanda ska kunna växa fram? Har den med något småländskt kynne att göra eller kan den spira var som helst?
- Läs om de småländska kommunikationernas utveckling under 1800- och början av 1900-talet. Vilka likheter och skillnader kan ni se jämfört med utvecklingen i er landsända?
- Vilka tankar får ni när ni läser karaktäristiken av kyrkans roll i Småland, kopplad till de gamla länsbokstäverna? Stämmer det som sägs i texten med vad ni trott?

Glasriket

- Varför blev glasindustrin enligt er mening så stark just i Småland?
- Samordningen inom glasindustrin har lett till att vi nu har en enda stor koncern och några mindre företag kvar inom den småländska glasindustrin. Hur ser ni på den utvecklingen? Vad anser ni talar för och emot att arbeta i ett större respektive ett mindre företag?

- Läs om hur glasblåsning går till. Har ni sett det i praktiken? Vilka egenskaper tror ni krävs för att bli en skicklig glasblåsare?
- Vad är det som gör det svenska glaset så eftertraktat? Vilka glasbruk och glaskonstnärer kände ni till förut? Vilka typer av glaskonst tycker ni själva bäst om? Motivera varför. Läs mer om de småländska glasbruken i boken "Glasriket runt".
- Är det viktigt för er att veta att det glas som ni köper från ett välrenommerat småländskt glasbruk är hantverksmässigt tillverkat? Försök ringa in hantverksproduktens förtjänster och nackdelar jämfört med den fabriksgjorda.
- Vad tror ni om framtiden för de småländska glasbruken?

Med Karl Oskars förebild till Amerika

- Diskutera varför just Småland blivit det svenska utvandrarskapet framför alla andra.
- Hur skilde sig forna tiders svenska emigranter från dem som emigrerar till Sverige idag när det gäller varför man emigrerade?
- Kapitlet berättar om några utvandraröden. Känner ni till flera? Har ni några emigranter i släkten? Vad vet ni om deras öden i det nya landet?
- Hur påverkades det svenska samhället av emigrationen tror ni? Hur påverkas vi av immigrationen idag? Vilka grupper tror ni har haft lättast att finna sig tillrätta i det svenska samhället? Varför?

Fabulering, engagemang, naturkänsla och livsgåtor

- Vilka intryck har ni av Viktor Rydbergs och Elin Wägners författarskap? Hur vill ni formulera deras betydelse?
- Finns det enligt er mening något typiskt småländskt hos författare som Albert Engström, Pär Lagerkvist och Elin Wägner? Vilka ämnen och idéer fångades de av?

Vad är enligt er mening det stora i Pär Lagerkvists författarskap som motiverar att han fick nobelpriset? Vilken av hans böcker har gjort starkast intryck på er?

Den ståndaktige som inte kunde tuktas

- Diskutera varför Vilhelm Moberg blev så uppskattad. Hur påverkas bilden av honom av hans ämnesval, hans härkomst och hans stridbarhet?
- Vilka är enligt er mening de huvudsakliga förklaringarna till att Mobergs utvandrarromaner har lästs av så många?

Astrid Lindgrens engagemang för människorna

- Vilken bild har ni haft av Astrid Lindgren som barnboksförfattare? Har den förändrats på något sätt efter att ni läst texten? Hur i så fall?
- Vilka är Astrid Lindgrens största förtjänster som författare? Varför tycker barn om hennes böcker tror ni?
- Hur kommer Småland fram i det Astrid Lindgren har skrivit? Är den småländska förankringen särskilt tydlig i några av hennes böcker som ni känner till?

Musik och konst

- Vilka andra möjligheter än via sången fanns att ”göra karriär” på Christina Nilssons tid? Sannsagan om hennes väg från torpet Snugge till världens största operascener är verkligen värd att ta del av. Fråga gärna på biblioteket efter fler tips än vad litteraturlistan ger.
- Vilka musikgenrer är lättast att ge en lokal prägel och vilka gillar ni bäst: bruksmusik, folkmusik, andlig musik, pop, visor, dansbandsmusik, opera, klassisk instrumental musik...? Motivera och diskutera orsaker till era preferenser.
- I vilka sammanhang har ni stött på folkmusik? Har ni exempel på att hemtrakten har ”egna” sånger? Påverkar de hembygds känslan?
- Kapitlet berättar om några småländska konstskapare. Vilka borde man välja ut enligt er mening för en motsvarande skildring från era hemtrakter?
- Diskutera vad det kan vara som påverkar olika konstnärers val av motivkrets och uttrycks sätt i måleriet.

Småland runt

- Beskriv för varandra innan ni läser kapitlet vad ni skulle vilja se och uppleva under en Smålandsresa. Har de mest lockande resmålen blivit fler och kanske andra efter att ni läst och diskuterat kapitlet? Fastnar man lätt i turistklichéer som Grännapolkagrisar och Orreforsglas innan man fördjupat sina kunskaper?
- Följ författarens rundresa på en bra Smålandskarta. Han skildrar städer, gamla byar, kyrkor, borgar och herresäten, glasbruk, utvandrarminnen och mycket mer. Vilka orter, sevärdheter, historiska platser, museer och naturpärlor blir ni lockade att själva se på ort och ställe?
- Vilka trakter i Småland är det som inte skildras? Vilka avvikelser från den i boken beskrivna resrutten tycker ni är befogade när ni planerar en egen resa?
- Hur ställer ni er till turistevenemang som hyttsill och guldvaskning i Emån, eller turistanpassade miljöer som Astrid Lindgrens Värld i Vimmerby?
- Handpappersbruket i Lessebo motiveras med att det fortfarande finns en efterfrågan på produkten. Finns det skäl att bevara en mycket gammal industriell process – även om den inte är lönsam?
- Mycken möda har lagts ned på att försöka återskapa 1700-talets odlingslandskap kring Linnés Råshult. Vad vinner man genom det enligt er mening?
- Vilka upplevelser kan den få som väljer att ta t.ex. den gamla riksettan i stället för modernare trafikleder?
- Det ligger många timmars ideellt arbete bakom den återupptagna smalspårtrafiken mellan Västervik och Hultsfred. Hur värderar ni sådana insatser?
- Vad är det hos Döderhultarns träfigurer som gör dem konstnärligt högtstående?
- Efter att ha läst avsnittet ”En resa längs Emån”: vad tycker ni verkar lockande att få se och uppleva under en sådan tur?

Bilda Förlag, Box 42 053, 126 13 Stockholm, Tel. 08-709 04 00

Får kopieras fritt

ISBN 91-574-7646-2

BILDA FÖRLAG